

Lempäälän kunnan hyvinvointiraportti 2022

Yhteisölaakunta 3.5.2023

Kunnanhallitus

Kunnanvaltuusto

Hyvinvointiraportti 2022

Johdanto

1 Hyvinvointiin vaikuttavat yhteiskunnalliset ja globaalit ilmiöt vuonna 2022

2 Hyvinvoinnin tila 2022

2.1. Hyte-kerroin

2.2. Kestävä elämäntapa

2.3. Kulttuuri ja osallisuus

2.4. Liikkumisen aktivointi

2.5. Mielensterveys ja päihteettömyys

3 Toteutuneet toimenpiteet 2022

Lähteet

Liitteet

Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön tavoitteena on vaikuttaa kuntalaisten elämän sujuvuuteen, elämänlaatuun ja kokemukseen toimivasta arjesta Lempäälässä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ohjaavat sekä Lempäälän kunnan kuntastrategia että kunnanvaltuustossa 31.8.2022 hyväksytty Lempäälän kunnan laaja hyvinvointikertomus vuosilta 2017-2020 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022-2024.

Hyvinvointiraportti on Lempäälän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hyvinvointisuunnitelmatyön väline, jonka avulla seurataan, mihin suuntaan lempääläisten hyvinvointi kehittyy. Tiedot päivitetään vuosittain ja niiden pohjalta suunnataan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia osana talouden ja toiminnan suunnittelua ja johtamista.

Vuoden 2022 hyvinvointiraportissa kuvataan lempääläisten hyvinvoinnin tilaa neljän hyvinvointisuunnitelmassa linjatun teeman kautta. Hyvinvointiraportti sisältää nostoja lempääläisten kulttuurihyvinvoinnista ja osallisuudesta, liikkumisesta, mielen hyvinvoinnista sekä päihteiden käytöstä eri väestöryhmien näkökulmista. Lisäksi kestävän elämäntavan teeman alla tarkastellaan sosiaaliseen ja taloudelliseen sekä ekologiseen kestävyteen liittyviä sisältöjä.

Hyvinvointiraportissa raportoidaan lisäksi vuonna 2022 toteutunut hyvinvointityö vuoden 2022 talousarviossa linjattujen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden ja toimenpiteiden osalta. Raportin liitteenä ovat THL:n vähimmäistietosisältöön kuuluvat indikaattorit sekä Lempäälän kunnan kulttuurihyvinvointiohjelman, liikkumishjelman ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelman tavoitteiden toteutumataulukot vuoden 2022 osalta.

1 Hyvinvointiin vaikuttavat yhteiskunnalliset ja globaalit ilmiöt vuonna 2022

Koronaepidemian alkamisesta on kulunut tämän raportin kokoamisen aikaan jo kolme vuotta. Epidemia ja rajoitustoimet ovat vaikuttaneet suoraan väestön terveyteen, mutta myös väestön hyvinvointiin ja elinoloihin, palvelujärjestelmään ja palvelujen käyttöön sekä talouteen. Epidemian terveydelliset, psykososiaaliset ja taloudelliset vaikutukset ovat olleet voimakkaimpia niissä väestöryhmissä, jotka olivat jo ennen epidemiaa haavoittuvassa asemassa. Epidemia on vaikuttanut erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden hyvinvointiin heikentävästi. Osa epidemian vaikutuksista väestön hyvinvointiin näkyy vasta pitkällä aikavälillä ja niitä tunnetaan vielä huonosti. (Karvonen ym. 2022; Majlander ym. 2022.)

Koronaepidemian jälkeen väestön hyvinvointiin on välillisesti vaikuttanut Venäjän Ukrainaan kohdistuva hyökkäyssota, jota on seurannut energian kallistuminen ja inflaation aikaansaama hintojen nousu (Karvonen ym. 2022). Sota ja tulevaisuuden epävarmuus ovat vuonna 2022 vaikuttaneet ihmisten jaksamiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin, mutta myös energiakriisin ja taloudellisten vaikutusten kautta arkisiin mahdollisuuksiin ylläpitää ja edistää hyvinvointia.

Ilmaston lämpeneminen ja luontokato vaikuttavat laajasti yhteiskuntaan ja väestön hyvinvointiin. Hyvinvointia ja terveyttä heikentävät globaalisti puhtaan veden puute, ravinnon niukkuus, äärimmäiset sääilmiöt sekä sisä- ja ulkoilman saasteet. Suomessa ilmastonmuutoksen terveysriskit keskittyvät etenkin helteen vaikutuksiin, vesiepidemioihin, eläinten ja hyönteisten välittämiin sairauksiin, liukastumistapaturmiin sekä rakennusten kosteusvaurioihin liittyviin sisäilmaongelmiin (Eskola & Lanki 2019.) Ilmastonmuutos voi lisätä mielenterveysongelmien riskiä. Ilmastoahdistusta ilmenee erityisesti nuorilla, jotka tulevat kokemaan suurimmat ilmastolliset muutokset tulevaisuudessa. (THL)

2 Hyvinvoinnin tila 2022

Lempäälän kunnan laajassa hyvinvointikertomuksessa ja –suunnitelmassa linjataan seurattaviksi indikaattoreiksi kuluvalle valtuustokaudella Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hyvinvoinnin edistämisen vähimmäistietosisältöön kuuluvat indikaattorit. Vähimmäistietosisällön ohella hyvinvoinnin edistämistyön onnistumista seurataan niin sanottujen hyte-kertoimen tulos- ja prosessi-indikaattoreiden avulla. Hyte-kerroin määrittää valtiolta kunnille maksettavan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosan määrää.

Indikaattoritiedon on tarkoitus auttaa ohjaamaan resursseja ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia. Indikaattoritiedot löytyvät suurimmaksi osaksi avoimista tietolähteistä ja niissä hyödynnetään kouluterveyskyselyä, TEA-viisarin tietoja, kuntien taloustietoja, poliisin tilastoja, yleisten kirjastojen tilastoja sekä työhön ja toimeentuloon liittyviä tilastoja. Indikaattoritaulukot löytyvät raportin liitteestä 1.

Indikaattoritietoa tässä raportissa on täydennetty laadullisella lempääläisiä koskevalla ilmiötiedolla, jota ovat olleet mukana tuottamassa Lempäälän kunnan hyvinvointiryhmä ja ikäryhmittäiset kumppanuustiimit sekä nuorisovaltuusto. Raportissa väestön hyvinvoinnin tilaa kuvataan voimassa olevan hyvinvointisuunnitelman mukaisten teemojen mukaan ja ikäryhmittäin.

2.1. Hyte-kerroin

- HYTE-kerroin on vuoden 2023 alusta kunnille voimaan tullut kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.
- Valtionosuuden lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella:
  - Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan toimintaa
  - Tulosindikaattorit kuvaavat saavutettuja tuloksia
- Yhteensä indikaattoreita on 21. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.
- Vuoden 2022 tiedoilla Lempäälän kunnalle maksettava valtionosuuden lisäosa on 526 100 euroa.

Hyte-kertoimen tulosindikaattorit

Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Indikaattori	2018	2019	2020	2021
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista		19,6		24,7
Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista		12,5		13,8
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	6,6	7,3	6,6	6,3
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	2,4	2,5	2,3	1,7
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	5,0	4,9	4,8	4,4
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.	362,1	342,7	355,8	299,9

Hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit

Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Niiden avulla mitataan nykytilannetta ja toimintaa. Prosessi-indikaattorit on kerätty THL:n TEA-tiedonkeruiden yhteydessä suoraan kunnista. Asteikko on 0-100.

Kuntajohto	Indikaattori	2017	2019	2021
Kuntalaisten elintapojen raportointi	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.	100	100	100
Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit	Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	100	100	100
Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	100	0	100
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	100	100	100
Asiakasraadit tai foorumit	Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.	100	100	100

Hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit

Liikunta	Indikaattori	2018	2020	2022
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.	0	100	100
Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous	Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	100	100	100
Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille	Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	100	0	100
Vaikutusten ennakko-arviointi (EVA)	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakkoarviointiin (EVA).	100	0	100
Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.	100	100	100

Peruskoulut	Indikaattori	2017	2019	2021
Oppilaiden poissaolot	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.	51	67	72
Liikuntavälitunnit	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit.	66	82	100
Kouluruokailu-suositus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta (2008, 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.	100	76	93
Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein. (1.)	72	97	100

Lisäksi vuoden 2023 alusta: kulttuurihyvinvointi: Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä

2.2. Kestävä elämäntapa

Sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys, turvallisuus

- Lapsiperheiden elinolot ovat Lempäälässä keskimääräistä paremmat. Ahtaasti asuvien lapsiperheiden ja toimeentuloa pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden osuudet ovat muuta maata ja Pirkanmaata pienemmät. Osuudet ovat Lempäälässä hivenen laskeneet viime vuosina.
- Kaiken kaikkiaan pienituloisia on Lempäälässä keskimääräistä vähemmän, mutta tuloerot ovat lähteneet hienoiseen kasvun Lempäälässä.
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17 - 24-vuotiaita oli vuonna 2021 6,3% vastaavan ikäisestä väestöstä ja osuus on pysynyt viime vuodet kutakuinkin ennallaan.
- Nuorisotyöttömyys ja rakennetyöttömyys ovat laskusuunnassa.
- Lempäälässä on turvallista elää. Poliisin tietoon tulleita rikoksia on muuta maata vähemmän. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyviä hoitajaksoja on muuta maata vähemmän. Myös poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamisten ja liikennetrikomusten määrät ovat olleet viime vuosina laskusuunnassa.
- Fyysisen väkivallan kokemukset vanhemman tai vastaavan taholta ovat Lempäälässä koko maata yleisempiä ja nousseet edellisestä tilastovuodesta. Vuonna 2021 lähes 16 prosenttia 4. ja 5. ja 8. ja 9. luokan oppilaista vastasi kokeneensa fyysistä väkivaltaa viimeisen vuoden aikana.

2.2. Kestävä elämäntapa

Ekologinen kestävyys ja ravitsemus

- Lempäälän ympäristönsuojelun edistämissuunnitelmaa valmisteltaessa toteutettiin vuonna 2022 kuntalaiskysely. Kyselyyn vastaajien mukaan tärkeimpänä osa-alueena ympäristönsuojelun edistämässä koettiin luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Myös ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen varautuminen sekä asuin ympäristön viihtyisyys koettiin Lempäälässä tärkeinä.
- Jätteiden lajittelu, kierrättäminen ja talkoisiin osallistuminen nähtiin mieluisimpina ympäristönsuojeluun osallistumisen tapoina Lempäälän kuntalaiskyselyssä vuonna 2022.
- Ruokapalveluiden hyvinvointimatriisin mukaan vuonna 2020 alakoululaisista 98% söi lämpöisen aterian päivittäin ja noin 94%:lla oli säännöllinen ruokarytmi. Vuonna 2021 kouluterveyskyselyyn vastanneista 8.-9. –luokkalaisista noin 40% ei syönyt päivittäin koululounasta.
- Lempäälän kouluissa noudatetaan hyvin Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.

2.3. Kulttuuri ja osallisuus

- Kouluterveyskyselyn mukaan lasten ja nuorten tyytyväisyys elämään oli laskenut kaikissa ikäryhmissä edellisestä tilastovuodesta. Yksinäisyyden kokemukset olivat lisääntyneet kaikissa kyselyyn osallistuneissa ikäluokissa. Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa ovat pysyneet ennallaan tai huonontuneet.
- Koronan jäljiltä Lempäälässä nähdään tarvetta yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi ja osallistumisesta todetaan vanhemmilla olevan vahva vaikutus. Osallisuuden edistämiseksi myös arjen kohtaamisilla on keskeinen merkitys.
- Aktiiviset lapset ja nuoret ovat aktiivisia useassa asiassa, kun taas osa lapsista ja nuorista jää kokonaan sivuun oli kyse harrastamisesta tai vaikuttamistoiminnasta. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevin lasten osallisuuden tukemiseen tulisi kiinnittää huomiota. Monipuolisempia osallistumisen tapoja kaivataan.
- Toisaalta Lempäälässäkin tunnustetaan digi-yhteisöllisyyden ja – osallisuuden merkitys lasten ja nuorten arjessa.
- Nuorten näkemysten mukaan kulttuuria toivottaisiin vahvemmin osaksi arkea ja koulun toimintaa. Nuoret toivoivat myös kulttuurin osalta erilaisia kokeilumahdollisuuksia, osallistavaa taidetta vaikkapa kaduille ja kulttuurikilpailuita.

2.3. Kulttuuri ja osallisuus

- Osallisuutta kuvaava äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa on ollut muuta maata ja Pirkanmaata korkeampi, mutta on laskenut edellisistä vaaleista.
- Lempääläisille on hyvin tarjolla kulttuuripalveluita esimerkiksi museoiden ja kirjastojen muodossa. Kirjastokäynnit, -lainat ja tapahtumiin osallistuminen on koronan jälkeen kääntynyt hienoiseen nousuun. Kaikkienensa kulttuuritapahtumien käynnistyminen koronan jälkeen on tuonut paljon positiivista palautetta.
- Työikäisten osallistumisen esteinä nähdään kiireinen arki, ajankäytön haasteet ja koronan jälkivaikutukset. Osallistuminen ei saisi näyttäytyä velvollisuutena tai lisärasitteena, vaan osana toimivaa arkea.
- Hintojen nousun tunnistetaan kaventavan osallistumista ja vaikuttavan esimerkiksi kulkemiseen.
- Huolena on uusien kuntalaisten tavoittaminen mukaan erilaisiin toimintoihin. Kunnan kokoon nähden tapahtumiin osallistuminen voisi olla vilkkaampaakin. Myös lapsettomille suunnattuja tapahtumia kaivataan.
- Ikääntyneiden osallisuuden esteinä Lempäälässä nähdään liikkumiseen ja kulkemiseen liittyvät haasteet.
- Tapahtumiin osallistumisen esteinä voivat olla myös tapahtuma-ajat, esimerkiksi ilta-aikaan järjestetyt tapahtumat eivät välttämättä tavoita ikääntyneintä väestöä.
- Myös kaverin puute ja nousseet hinnat nähdään esteenä lähtemiselle ja osallistumiselle.
- Tarvetta tunnistetaan monikanavaisemmalle tiedottamiselle ja laajemmalle ohjaukselle palveluiden pariin.

2.4. Liikkumisen aktivointi

- Peruskoulun 5. ja 8. luokkalaisilla toteutettavien Move-mittausten mukaan noin kolmasosalla kyseisistä ikäluokista Lempäälässä fyysinen toimintakyky on terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla vuonna 2022.
- Vuonna 2021 puolet lempääläisistä 4. ja 5. luokkalaisista liikkui vähintään tunnin päivässä, 8.-9. –luokkalaisista enää noin 20% ja toisen asteen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vain noin 13%.
- Harrastusindeksillä tarkasteltuna lempääläisillä lapsilla ja nuorilla on Pirkanmaan keskimääräistä tasoa enemmän harrastuksia etenkin ikäryhmissä 3-6 –vuotiaat ja 16-19 –vuotiaat.
- Lasten ja nuorten parissa toimivien liikkumiseen liittyvät huolet Lempäälässä kytkeytyvät ruutuaikaan, koronan vaikutuksiin ja arkiliikkumisen vähyyteen. Yhdessä olemisen todetaan olevan paljolti digitaalista ja koronan jäljiltä osa lapsista ja nuorista on jäänyt kotiin tai palaamatta harrastuksiin.
- Ammatillisissa huolta herättää myös sisällä vietettävän ajan määrä ja arkisen yhdessä ulkoilun puute. Pohdittava olisi, miten tukea liikunnalliseen elämäntapaan kasvattamista ja vanhempien sekä lasten yhteistä liikkumista ja harrastamista entistä paremmin.
- Arkiliikkumisen edistämisessä nähdään tärkeänä rennon ja monipuolisen liikunnan mahdollistaminen.
- Nuorten näkemysten mukaan arkiliikkumista voitaisiin edistää tarjoamalla laajasti monipuolista toimintaa nuorille, matalan kynnyksen lajikokeiluilla, motivoimalla ja kannustamalla somessa ja viestimällä monikanavaisesti tekemismahdollisuuksista.
- Koulussa liikettä nuorten mukaan lisäisi pidemmät välitunnit ja ohjattu tekeminen välitunneilla sekä monipuoliset liikuntavälineet koulujen pihilla.
- Myös houkuttelevia vapaa-ajan ulkoliikuntapaikkoja kaivataan.

2.4. Liikkumisen aktivointi

- Liikkumista edistetään Lempäälässä monin keinoin ja virkistysalueet ovat kaikkien kuntalaisten saavutettavissa.
- TEA-viisari tietojen perusteella liikunnan edistämisaktiivisuus on viime vuosina kohonnut ja on jo Pirkanmaan keskiarvoa paremmalla tasolla.
- Harrastusindeksillä mitattuna lempääläiset aikuiset ovat hiukan aktiivisempia harrastajia kuin työikäiset aikuiset koko Pirkanmaalla keskimäärin.
- Työikäisten parissa toimivien ammattilaisten keskuudessa huolta herättävät aikuisten ruutuaika ja arkiliikkumisen vähyys. Hektinen ja kuormittava arki houkuttavat liikkumaan helposti esimerkiksi autolla ja suuntaamaan vapaa-ajan toimintaa ruutujen äärelle.
- Työikäisten osalta huolena on myös polarisoituminen: toiset liikkuvat aktiivisesti ja osa terveytensä kannalta aivan liian vähän.
- Lempääläisten asenteita kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen ja kävely- ja pyöräilytottumuksia selvitettiin asukaskyselyllä vuonna 2022. Lempäälässä kävellen liikkuvien yleisimmät matkan tarkoitukset olivat kuntoilu ja virkistys sekä asiointimatkat. Yleisin pyörämatkan tarkoitus on kuntoilu pyöräillen, mikä kertoo siitä, että Lempäälässä pyöräillään paljon vapaa-aikana. Lempäälässä suurin osa kyselyyn vastaajista kävelee yli puolen kilometrin matkoja useita kertoja päivässä. Noin 60% vastaajista kävelee yli puoli kilometriä päivittäin tai lähes päivittäin ja noin neljännes kahdesta kolmeen kertaan viikossa.
- Ikäihmisten osalta liikkuminen on myös polarisoitunutta. Aktiivisia eläkeläisiä ja ikääntyviä on paljon, mutta osalla liikkuminen jää vähäiseksi.
- Myös ikääntyvien kohdalla koronan vaikutuksia tunnistetaan Lempäälässäkin: sosiaalinen ja fyysinen lähtemisen kynnyks on osalla kasvanut.

2.5. Mielensterveys ja päihteettömyys

- Vuonna 2021 toteutetun kouluterveyskyselyn tuloksissa oli nähtävissä huolestuttavaa kehitystä päihdeasenteissa ja päihteiden käytössä 8.-9. – luokkalaisilla.
- Toisella asteella polarisaatio päihteiden käytössä näkyy lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden välillä, peräti viidesosalla ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista oli huolta herättävää päihteiden käyttöä tai rahapelaamista.
- Myös lasten ja nuorten parissa toimivat ammattilaiset ovat huolestuneet nuorten päihdeasenteista ja alaikäisten päihdekokeiluista. Erityisesti sähkötupakan ja nuuskan kokeilujen ja käytön on huomattu lisääntyneen hyvin nuortenkin arjessa.
- Viimeisimmässä kouluterveyskyselyssä ahdistuneisuutta kokevien nuorten osuus oli noussut edellisvuosista huomattavasti.
- Lasten ja nuorten riippuvuuksien osalta ammattilaisissa huolta herättävät lisäksi ruutuaika, peliriippuvuudet ja niiden mukana tuomat vaikutukset kokonaishyvintointiin esimerkiksi uniryhtiin, keskittymiseen ja koulussa pärjäämiseen. Niin sanotun ruuturiippuvuuden vaikutuksia esimerkiksi vuorovaikutustaitoihin ja leikkien sisältöihin on nähtävissä jo hyvin pienilläkin lapsilla.
- Vanhempien lasten ja nuorten keskuudessa someissa leviävät myös erilaiset haitalliset sisällöt kuten väkivaltakulttuuriin liittyvät ilmiöt.
- Nuorten mielestä hyvinvointihuolista tai päihteistä ei ole aina helppo puhua aikuisille, sillä seuraukset mietityttävät. Tarvetta olisikin enemmän walk in-tyyppisille palveluille, joihin ei tarvita ajanvarausta. Myös erilaiset anonyymit chat-palvelut koetaan hyvinä väylinä hakea neuvoa tai tukea.

2.5. Mielenterveys ja päihteettömyys

- Kuntakohtaisia tietoja aikuisten päihteiden käytöstä on vähän. Koko maan tasolla 20–64-vuotiaiden alkoholin humalahakuinen juominen sekä alkoholia liikaa käyttävien osuus on pysynyt viime vuodet ennallaan. Aikuisten 20–64-vuotiaiden päivittäinen tupakointi on laskenut tasaisesti viime vuodet koko maassa.
- Työikäisten osalta päihteisiin liittyvät ammattilaisten huolet kytkeytyvät stressiin ja elämänhallintaan. Peliriippuvuutta esiintyy. Työikäisten riippuvuuksien nähdään olevan kytköksissä myös taloushuoliin ja yleiseen elämänhallintaan. Myös asenteet huumausaineiden niin sanottuun viihdekäyttöön huolestuttavat ammattilaisia.
- Työikäisten alkoholin riskikäytöstä on vaikea saada tietoa ja huolena onkin riskikäytön rajamaille asettuvat työikäiset, jotka hyötyisivät elintapaohjauksesta ja erilaisista hyvinvointipalveluista, mutta joita on vaikea tavoittaa tuen ja palvelujen piiriin.
- Työikäisten mielen hyvinvointiin liittyvää avointa dataa ei ole kuntakohtaisesti saatavilla. Vuonna 2020 psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden 20-64 –vuotiaiden osuus Pirkanmaalaisista oli noin 19%. Ammattilaisten kokemusten mukaan työikäisten uupumiseen, stressiin ja palautumiseen liittyvät huolet ovat työikäisen väestön keskuudessa yleisiä.
- Samoin kuin työikäisten kohdalla, ikäihmisten päihteiden käytöstä on saatavilla hyvin vähän kuntakohtaista tilastotietoa. Vuonna 2020 niin koko maassa kuin Pirkanmaalla yli 65- vuotiaista noin 34 prosenttia käytti alkoholia liikaa. Osuus on noussut erityisesti pirkanmaalaisilla 65 vuotta täyttäneillä miehillä, joista 55 prosenttia käytti alkoholia liikaa.
- Myös ikäihmisten päihteiden käyttö ja alkoholin liikakäyttö jäävät ammattilaisten kokemusten mukaan helposti piiloon. Huolta herättävät erilaiset nivelvaiheet kuten eläkkeelle siirtymä, kriisit, yksinäisyys sekä yhteisöjen ja tekemisen puute. Koronan jälkivaikutukset näyttäytyvät eristäytymisenä ja kotiin jäämisenä.
- Toisaalta koronan jälkeen joihinkin toimintoihin on tullut paljon myös uusia ihmisiä mukaan, arjessa tunnustetaan halu sosiaaliseen toimintaan ja toisten tapaamiseen.

3 Toteutuneet toimenpiteet 2022

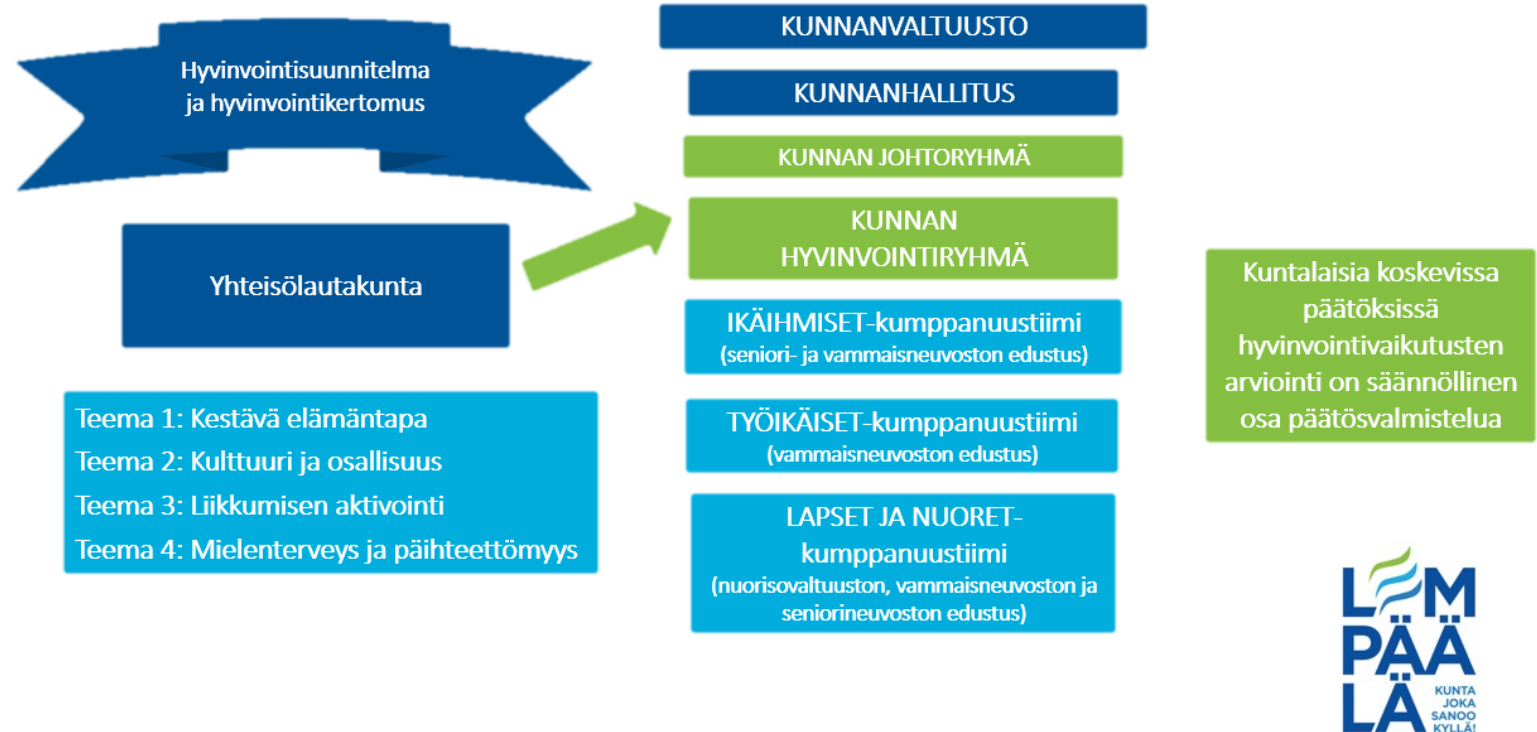
Lempäälässä asukkaiden hyvinvointia edistetään arjessa monin tavoin. Hyvinvointityön kivijalan muodostavat toimivat peruspalvelut. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luodaan varhaiskasvatukseen ja koulujen arjessa, kirjasto-, kulttuuri, liikunta- ja nuorisopalveluissa, ruokapalveluissa, kaavoituksessa, liikennejärjestelyitä suunniteltaessa sekä monissa muissa kunnan tehtävissä. Hyvinvoinnin edistämisen kenttä onkin laaja ja tehtävä kuuluu kaikille kunnan toimialoille. Lisäksi paikallisilla järjestöillä, yksityisillä yrityksillä ja yhteisöillä on keskeinen rooli hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämässä.

Koska kaikkea mahdollista hyvinvoinnin eteen tehtävää perustyötä ei ole mielekästä vuosittain kuvata, on Lempäälässä valittu vuosittain raportoitavaksi talousarviossa määritellyt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuositavoitteet. Hyvinvointiraportin seuraavilla sivuilla raportoidaan kunnassa toteutunut hyvinvointityö talousarviossa ja tilinpäätöksessä 2022 esitettyjen hyvinvoinnin edistämisen tavoitteiden ja toimenpiteiden osalta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja koordinointi 2022

- Vuonna 2022 tavoitteena oli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteiden vahvistaminen.
- Vuonna 2022 hyvinvoinnin edistämisen koordinaatiosta vastaava toimielin oli osallisuusjaosto ja hyvinvoinnin edistämisen koordinaatiotehtävät kuuluivat sivistyksen palvelualueelle.
- Lempäälän kunnan laaja hyvinvointikertomus vuosilta 2017-2020 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022-2024, ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, liikkumisohjelma ja kulttuurihyvinvointiohjelma hyväksyttiin kunnanvaltuustossa vuonna 2022.
- Hyvinvointisuunnitelmassa vahvistetut hyvinvoinnin edistämisen teemat vuosina 2022-2024 ovat: kestävä elämäntapa, kulttuuri ja osallisuus, liikkumisen aktivointi sekä mielenterveys ja päihdeettömyys.
- Oheinen hyvinvoinnin edistämisen rakenne vahvistettiin kunnanvaltuustossa 31.8.2022 osana Lempäälän kunnan laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Hyvinvoinnin edistämisen koordinaatiosta vastaavaksi toimielimeksi päivitettiin organisaatiouudistuksen myötä 1.1.2023 yhteisölautakunta.
- Kunnan hyvinvointityöryhmä sekä ikäryhmittäiset kumppanuustiimit toimivat poikkihallinnollisina yhteistyöryhminä Lempäälän kunnan, Pirkanmaan hyvinvointialueen ja vaikuttamistoimielimien yhteisessä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.
- Päätoiminen hyvinvointityön koordinaatiosta vastaava työntekijä aloitti yhteisöpalveluissa 8/2022.
- Kumppanuustiimien kickoff- tilaisuus järjestettiin 14.10.2022. ja ne aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta.

Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus tietoon perustuvassa johtamisessa

Tavoite 1: Huolehdimme henkilöstömme työhyvinvoinnista, työssä jaksamisesta ja työkyvystä

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Työhyvinvointi ohjelman jatkaminen suunnitelman mukaisesti (ILOA Lempäälään I, II ja III) keskittyen ohjelman kolmanteen osuuteen (Arvostava työyhteisö).

Mittari

ILOA Lempäälään työhyvinvointi ohjelman osuudet etenevät suunnitelman mukaisesti. ILOA III Arvostava työyhteisö -osuudessa on toteutettu kaksi oppimiskierrosta.

Toteuma 2022

ILOA Lempäälään työhyvinvointiohjelman osuudet ovat edenneet suunnitelman mukaisesti. ILOA III Arvostava työyhteisö -osuudessa on toteutettu kaksi oppimiskierrosta ja viimeinen oppimiskierros lähtee liikkeelle tammikuussa 2023.

Työkykyjohtamisen yhteisen mallin ja työterveysyhteistyön jatkokehittäminen.

Työterveyskustannukset pysyvät sovitussa budjettiraamissa. Tavoitteen saavuttamiseksi toimintasuunnitelmaa on tarkennettu.

Työterveyskustannukset ilman koronasta johtuvia kustannuksia laskivat vuodesta 2021 (v. 2022: 558 € / hlö ja v. 2021: 579 € / hlö) ja jäivät koko vuoden osalta alle sovitun budjettiraamin.

Tavoite 1: Huolehdimme henkilöstömme työhyvinvoinnista, työssä jaksamisesta ja työkyvystä

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Mielenterveyden tukipolkujen tarkentaminen.

Mittari

Mielenterveyden tukipolut määritelty yhdessä työterveyden kanssa.

Toteuma 2022

Mielenterveyden tukipolut on lanseerattu esihenkilöille ja työntekijöille.

Sairauspoissaolojen vähentäminen.

Vakituisen henkilöstön sairauspoissaolopäivien kehitys (sairauspoissaolopäivät / henkilö).

Vakituisen henkilöstön sairauspoissaolot ilman tartuntatautilain mukaisia poissaoloja ovat samalla tasolla kuin vuosi sitten 19,5 pv / hlö (v. 2021: 19,5 pv / hlö).

Korona ja muut infektiot aiheuttivat vuoden aikana runsaasti poissaoloja. Koko henkilöstön sairauspoissaolopäivistä 10,9 % oli virallisella koronadiagnosilla. Lyhyitä poissaoloja esihenkilön luvalla oli kaikista sairauspoissaolopäivistä n. 22 %. Mielenterveyssyistä johtuvia poissaoloja oli vuoden 2022 aikana 1228 päivää vähemmän kuin vuonna 2021.

Tavoite 2: Talous ja työllisyys

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Tarjoamme laadukkaita ja vaikuttavia paikallisia työllisyyspalveluja. Tavoitteena on työttömyyden, erityisesti nuorisotyöttömyyden, väheneminen vuoden 2019 tasolle.

Mittarit

Työttömien määrän väheneminen vuoden 2019 joulukuun tasolle (786).

Alle 30-vuotiaiden työttömien määrän kehitys vuoden 2019 joulukuun tasolle (167).

Toteuma 2022

Työttömyyden määrä on alhainen. Tarkasteluhetkellä Lempäälässä oli 698 työtöntä työnhakijaa.

Myös nuorten työttömyys vähenee odotetusti, alle 30-vuotiaita työttömiä oli 128.

Rakennamme palveluekosysteemipohjaista työllisyyspalvelukokonaisuutta huomioiden SOTE- ja TE-palvelut 2024 -uudistukset.

Työllisyyskokeilun asiakkaiden aktivointiaste vähintään 50 % (kokeilun alkaessa 3/2021 se oli 38,4 %).

Työllisyyskokeilun asiakkaiden aktivointiaste oli 43,3 % (marraskuu 2022).

Tavoite 3: Palvelemme paremmin

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Ruokapalvelu toteuttaa vuosittain asiakas-tyytyväisyyskyselyt sisäisille asiakkaille sekä vuodesta 2020 alkaen ostopalveluna Lempäälän Virta-kampuksella hankittujen aterija puhtauspalveluiden loppukäyttäjätyytyväisyyskyselyn.

Mittari

Asiakastyytyväisyyskyselyn kokonaisarvosana vähintään 8,5 ja vastausprosentti 40 %.

Toteuma 2022

Ruokapalvelun asiakastyytyväisyyskyselyn vastausprosentti oli alle 30%. Kokonaisarvosanaksi ruokapalvelu sai asiakastyytyväisyyskyselyssä 3,5. Pääasiallisesti ruoan laatuun ja palveluun oltiin tyytyväisiä, mutta hajontaa oli ruoan riittävyden tai vastaavasti ylijäämäruoan suhteen.

Vuoden 2021 otettiin käyttöön osana terveyden- ja hyvinvoinnin edistämistä ruoka-palveluiden ravitsemussuunnitelma.

Suunnitelma on laadittu vuosille 2021–2025. Ravitsemussuunnitelma sisältää jokaiselle asiakassegmentille kohdenetut tavoitteita, joita seurataan mm. ruokapalvelun hyvinvointimatriisilla.

Hyvinvointimatriisilla seurattavien tavoitteiden tila paranee vuoteen 2021 verrattuna eri asiakassegmenteissä .

Hyvinvointimatriisin toteutus vuonna 2022 ei edistynyt. Matriisin toteutusta tullaan tarkistelemaan uudessa organisaatiossa osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Tavoite 4.1: Terveysten edistäminen ja hyvinvointi: Vanhus- ja vammaispalvelut

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	Mittarit	Toteuma 2022
Vanhus- ja vammaispalvelujen ryhmämuotoisia palveluja ja virkistystoimintaa lisätään, yhteistyössä järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Parannetaan ikäihmisten toimintakykyä.	Vanhusten päivätoiminnan ja Lähitoritoiminnan asiakasmäärät ja käyntimäärät kasvavat vuosien 2019-2020 tasosta vähintään 20 %. Vanhusten päivätoimintaan ja Lähitoritoimintaan sisältyy viikoittain liikunta- ja kulttuuriosuus, joiden toteutuksessa tehdään yhteistyötä Liikkuva Lempäälä, Voimaa Vanhuuteen ja Kulttuurihyvinvointi -hankkeiden kanssa.	Päivätoiminnan kävijämäärässä ei ole toteutunut 20 % kasvutavoite. Kävijämäärä on pysynyt noin 30 henkilössä/viikko. Päivätoiminnassa on kokeiltu syksyllä 2022 myös etäryhmää VideoVisitin avulla, jotta tavoitettaisiin asiakkaita, joilla on vaikeuksia muutoin osallistua. Etäryhmä on kokoontunut kerran viikossa, asiakkaita on ryhmässä 3. Lähitoritoimintaa on laajennettu viikoittaisiin kokoontumisiin Säijässä ja Lastusissa Lempäälä-talossa ja Toimelan talossa toteutetun palvelun lisäksi. Lähitorilla annetaan jatkossa myös ohjausta ja neuvontaa palveluista nykyisten ryhmätoimintojen, liikuntatuokioiden ja tietoisuuksien lisäksi.

Tavoite 4.2: Terveyden edistäminen ja hyvinvointi: Psykososiaaliset palvelut

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Moniammatillisesti toimiva lapsiperheiden asiakasohjausmalli on kehitetty ja otettu käyttöön vuonna 2021. Vuonna 2022 asiakasohjaustiimin työtapaan juurrutetaan systeminen työote.

Tavoitteena on lisätä korvaushoitopotilaille tarjottavan psykososiaalisen tuen määrää.

Kuntoutumista pyritään tehostamaan tarjoamalla lääkehoidon rinnalle nykyistä vahvemmin muun muassa ohjausta ja neuvontaa, keskusteluapua, vertaistukea, toiminnallisuutta sekä yhteistyötä korvaushoidossa olevan asiakkaan läheisverkoston kanssa.

Mittarit

Asiakasohjauksen yhteydenottojen määrä kasvaa vähintään 50 % vuodesta 2021.

Vähintään 80 prosentilla korvaushoitopotilaista psykososiaalisen tuen käynnit toteutuvat kuukausittain.

Toteuma 2022

Lapsiperheiden asiakasohjaukseen Pyydä apua -napin kautta tulleiden yhteydenottojen määrä kuluneelta vuodelta (tammi-marraskuu) on 40,1 % kaikista yhteydenotoista. Tavoite täyttyi ja kasvu jatkui nousujohtoisesti vuoden loppua kohden.

Lempäälän kunnan päihdetiimi palkittiin Suomen parhaana opioidikorvauslinikkana joulukuussa 2022. Palkitsemisen kriteerit olivat: toiminnan kokonaisvaltaisuus ja yhden oven periaate avainasioiksi ykkössijan perusteena.

Talousarviokaudelle asetetut tavoitteet täyttyivät ja toiminnasta on muodostunut monipuolinen tuki korvaushoitoa tarvitseville kuntalaisille.

Tavoite 4.3: Terveysten edistäminen ja hyvinvointi: Opetuspalvelut

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	Mittarit	Toteuma 2022
Opetussuunnitelman perusteiden linjauksen koulujen toimintakulttuurin kehittämiseksi: "Tavoitteena rakentaa toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa."	Vähintään 80 % oppilaista ja henkilöstöstä kokee saaneensa positiivista palautetta vuoden aikana. Mitataan sähköisellä palautejärjestelmällä 2 krt /lukuvuosi.	Positiivisen palautteen kyselyn tulos: 96,6 % kyselyyn vastanneista oppilaista ja 95,8 % koulujen henkilökunnista kokee saaneensa positiivista palautetta kevätlukukauden 2022 aikana. Henkilökuntakyselyyn vastajia oli 188. Heistä positiivista palautetta koki saaneensa monta kertaa 77,7 %, vähintään kerran 18,1 % ja ei koskaan 4,2 % lukuvuoden 2021–2022 aikana.
Huomaa hyvä -toimintakulttuuri leviää kaikissa kouluissa ja työhyvinvoinnin lisääntyminen näkyy työyhteisössä: - Positiivisen palautteen merkitys ja lisääntyminen - Vuorovaikutus ja viestintä - kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen tunne lisääntyy - Työyhteisö- ja kouluyhteisötaidot - päämääränä hyvinvointi ja turvallinen arki	Henkilöstön työhön liittyvien sairauspoissaolojen määrän väheneminen, alle 9pv/hlö/vuosi.	Opetuspalveluiden henkilöstön (sis. aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstö) sairauspoissaoloja seurataan systemaattisesti ja syyperusteisesti. Koulukohtainen tarkastelu on säännöllistä ja tukitoimia tarjotaan tarpeen mukaan yhteistyössä työterveyden kanssa. Sairauspoissaolot ovat kasvaneet johtuen erityisesti koronasairauspoissaoloista. Sen sijaan mielenterveysperustaiset poissaolot ovat vähentyneet. Poissaolopäivät olivat 25 päivää / opetuspalveluiden työntekijä

Tavoite 4.4: Terveyden edistäminen ja hyvinvointi: *Yhteisöpalvelut*

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Liikuntapalveluiden toimintojen ja henkilöstörakenteen uudelleenmuotoilu yhdessä lisääntyvien kumppanuuksien kanssa edistää eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä.

Mittarit

Liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille järjestettyjen kohdennettujen liikuntaryhmien määrä. Liikuntapalveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnettyjen yhteisöllisten tilaisuuksien määrä.

Toteuma 2022

Harrastavan koululaisen kerhoista 36 on ollut liikunnallisia. Harrastavan koululaisen suunnittelussa on hyödynnetty verkostotapaamisia järjestöjen kanssa neljä kertaa vuodessa.

Osallistumisen kokemuksen lisääminen nuorten ja ikäihmisten keskuudessa taiteen ja kulttuurin keinoin.

Nuorten suunnittelema ja toteuttama tapahtuma järjestetään 06/2022.

Nuorten suunnittelema Lempofest järjestettiin, yhteistyössä nuoriso-, kulttuuri- ja kirjastopalvelut. Kulttuuripalvelut, kirjastopalvelut ja nuorisopalvelut järjestivät koulujen kulttuurikiertueen yhteistyössä Harrastava koululainen -hankkeen kanssa syksyllä 2022. Kiertue jalkautui kaikille Lempäälän kouluille ja tavoitti jokaisen Lempäälän lapsen ja nuoren kulttuurin pariin.

Ikäihmisten kulttuurilähete pilotoidaan toimintavuoden 2022 aikana.

Ikäihmisten kulttuurilähetetöiminta siirrettiin vuodelle 2023. Kulttuurilähetteen pilotointiin kytkeytyvä 60+ -toiminta on vakiintunut viikoittaiseksi ja osallistujamäärä kasvaa edelleen.

Tavoite 4.4: Terveyden edistäminen ja hyvinvointi: *Yhteisöpalvelut*

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	Mittarit	Toteuma 2022
Lomakausiin kohdentuva taide- ja kulttuuritarjonta lapsille ja nuorille yhteistyössä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa.	Lomakausiin kohdentuva taide- ja kulttuuritarjonta lapsille ja nuorille toteutetaan kolmannen sektorin kanssa.	Lomakausiin ja viikonloppuihin kohdentuva taide-kulttuuritarjonta toteutui yhteistyössä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa, muun muassa lastenkulttuurilauantait järjestettiin Kulttuurikeskus PiiPoossa koko syyskauden 2022.
Kirjastot kehittyvät lainastosta kohti kuntalaisten elämänkaaren eri vaiheissa osallisuutta edistävää sekä sivistyksellisiä ja kulttuurisia perusoikeuksia toteuttavaa monipuolista palvelua.	Pääkirjaston kävijämäärän kehittyminen 2022–2024. Kirjastossa toteuttavien tapahtumien ja näyttelyiden määrä.	Pääkirjastossa toteutettiin näyttelyitä 15 kappaletta. Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden yhteistyössä toteutettiin Kohtaamisia-konserttisarja (5 konserttia), joissa oli keskimäärin 30 kuuntelijaa. Pääkirjastossa tai pääkirjaston toimesta kouluilla järjestettiin yhteensä 112 tapahtumaa. Kuljun kirjastossa järjestettiin 23 tapahtumaa.
Lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistäminen Harrastava koululainen -hankkeen pohjalta.	Lasten ja nuorten kumppanuuslähtöiset harrastuskerhot lapsille ja nuorille, osallistujat % / vuosiluokkien 1–9 oppilaista.	Tiiviissä yhteistyössä koulujen kanssa, koulupäivän välittömässä yhteydessä, kouluilla tai koulujen välittömässä läheisyydessä. Koulun henkilökunta osallistuu aktiivisesti Etsivään harrastustoimintaan.
Vahvistetaan ja kehitetään nuorten kohtaamistyötä käynnistämällä Saapas -toiminnan pilotti yhteistyössä Lempäälän seurakunnan kanssa. Koulutetut Saapas -päivystäjät tekevät kohtaamistyötä sovitusti viikonloppuisin ja loma-aikoina.	Saapas-toimintaan osallistuvien päivystäjien määrä, tavoite 10.	Saappaan päivystykset toteutuneet suunnitellusti, niitä järjestettiin 10 koko vuoden aikana. Vastaanotto oli hyvää ja Saappaan läsnäolo koettiin turvalliseksi. Saapasohjaajakoulutuksia pidettiin kaksi, 10 vastuuhjaajaa koulutautui.

Tavoite 5: Lisäämme matalan kynnyksen palveluja lasten, nuorten ja perheiden kasvu- ja elinympäristöihin

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	Mittarit	Toteuma 2022
<p>Vahvistamme oppilaiden turvallisuuden ja yhteisöön kuulumisen tunnetta, hyvinvointia ja koulu yhteisötaitoja luokanvalvojen säännöllisillä tunneilla (7. vuosiluokka / 1 vuosi viikkotunti) seuraavissa teemoissa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelu- ja koulunkäyntivalmiustaidot - Ryhmässä toimiminen - Tunne- ja vuorovaikutustaidot - Psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen turvallisuuden tunne koulu- ja opiskeluyhteisössä - Turvallisen arjen taidot 	<p>Rehtorit ja opettajat: koordinoivan hyvinvointi-ohjaajan (hanke) tekemä kysely prosessin aluksi ja päätteeksi. Tavoite taso 4, arviointi-asteikolla 1–5.</p> <p>Oppilaat: sähköinen palautekysely luokan-valvojen oppitunneista keväällä 2022. tavoite taso 4, arviointi-asteikolla 1–5.</p>	<p>Koulu yhteisötaitotunnit tulivat uudella nimikkeellä ja kunnan opetussuunnitelmalla lv. 2021–2022. Alkukartoitusta ei tehty, koska sille ei ollut vertailupohjaa aikaisemmista vuosista. Kehittämistoimintaa on edistetty saadun palautteen pohjalta koulu yhteisötaitotunneista, koulu yhteisötaitotuntien hyödyistä arjessa, mitä säilyttäisit koulu yhteisötaitotunneissa ja mitä kehittäisit. Lähtökohta kehittämiselle on selkeä teemallinen tuntirakenne ja tukimateriaali sekä henkilöstön koulutus kouluhyvinvoinnin edistämiseen.</p> <p>Yläkoulujen 7. vuosiluokan oppilaille suunnatun kyselyn perusteella 60 % tykkää mennä koulu yhteisötunneille (arvosana 4–5). Koulu yhteisötunnit koee tärkeäksi 32 % oppilaista (41 % ei osaa sanoa). Lisäksi vastauksissa koettiin koulu yhteisötuntien edistäneen tutustumista luokkatovereihin ja parantaneen ilmapiiiriä.</p>

Kuva: Saskia Photography

Tavoite 6: Huolehdimme siitä, että kouluissa ja päiväkodeissa pystytään huomioimaan jokainen lapsi ja nuori yksilöllisesti tuen tarpeet ja haasteet huomioiden.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	Mittari	Toteuma 2022
Tutkintoon valmentava koulutus (TUVA) käynnistyy Virta-kampuksella 1.8.2022 osana oppivelvollisuuden laajentumista Opetus- ja kulttuuriministeriön lukiokoulutuksen yhteyteen haetun järjestämisluvan myötä. TUVA-koulutuksen tavoitteena on tukea lempääläisten nuorten toisen asteen tutkintokoulutukseen siirtymistä yksilöllisen ohjaustuen myötä.	Tutkintoon valmentava koulutus käynnistyy Virta-kampuksella (12 oppilaspaiikkaa). 75 prosenttia opiskelijoista on lempääläisiä.	Tampereen kaupunki otti tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) luvan ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan yhteyteen 1.8.2022 alkaen. Sivistyslautakunta hyväksyi yhteistyösopimuksen Lempäälän kunnan osalta 17.5.2022. Tutkintoon valmentavassa koulutuksessa aloitti 1.8.2022 yhteensä 20 lempääläistä nuorta. Heistä 18 oppilasta Virta-kampuksen Tredussa.
Lempäälän lukio on vetovoimainen toisen asteen oppilaitos lempääläisten nuorten toisen asteen koulutusvaihtoehtona.	Lempäälän lukio on ensisijainen toisen asteen koulutuksen vaihtoehto 75 prosentille lempääläisille lukiokoulutukseen hakeutuville nuorille yhteishaussa keväällä 2022.	1.8.2022 alkaneessa koulutuksessa Lempäälän lukion sisäänpääsykeskiarvoraja oli 8.0. Lukioon hakeutumisprosentti oli 51 %, joista 40 % haki ensisijaisesti Lempäälän lukioon. Lukioon valittujen kotipaikkakuntaosuudet (6/2022) olivat Lempäälä 57 %, Vesilahti 22 %, Akaa 18 % ja muut kunnat 3 %. Lukuvuonna 2022–2023 lukion opiskelijamäärä on 428 opiskelijaa, joista 68,7 % lempääläisiä.

Tavoite 7: Huolehdimme ulkoilureiteistä ja lähiliikuntapaikoista kaikille

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Liikuntapaikkasuunnitelman 2020–2025 mukainen uusien liikuntapaikkojen rakentaminen ja tavoitteellinen niihin kohdentuvien liikuntapaikka-avustusten 2 (ulkopuolinen rahoitus) hakeminen. Suunnittelussa ja toteutuksessa on 1–2 liikuntapaikkahanketta / talousarviovuosi.

Mittari

1–2 liikuntapaikkahanketta on toteutuksessa / talousarviovuosi.

Haetut ja myönnetyt liikuntapaikka-avustukset.

Toteuma 2022

Toteutuksessa on 2 liikuntapaikkahanketta. Hakkarin tekonurmi ja Hakkarin tekojäärata.

Lisäksi Halkolan liikuntapuistoon haettiin AVI:n liikuntapaikkarakentamisen avustusta.

Ulkoilureittien toiminnallisuuksien kehittäminen ja sitä kautta käyttäjäryhmien laajentuminen.

Saadun käyttäjäpalautteen tavoitekeskiarvo 3,8, arviointiasteikolla 1–5.

Ulkoilureittien toiminnallisuuksien kehittämisestä tehtiin kysely kuntalaisille 12/2022. Ulkoilureittien arvioinnin keskiarvo oli 3,9.

Tavoite 8: Edistetään kuntalaisten osallisuutta

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Laadimme ympäristönsuojelun edistämisen suunnitelman vuosille 2023–2028 yhdessä kuntalaisten kanssa.

Mittari

Ympäristönsuojelun edistämissuunnitelma hyväksytty viranomaislautakunnassa

Toteuma 2022

Ympäristönsuojelun edistämissuunnitelma on hyväksytty viranomaislautakunnan kokouksessa 7.12.2022. Kuntalaisia, yhdistyksiä ja yrityksiä on osallistettu suunnitelman laadintaan kyselyillä.

Osallistuva budjetointi.

Osallistuvan budjetoinnin toiminta on valmis ja käytössä vuonna 2023.

Osallistuvan budjetoinnin toimintamalli, Idearaha, käytössä vuonna 2023.

Osallistetaan kuntalaisia eritavoin kunnan toimintaan erilaisilla kumppanuuskyselyillä.

Pilotointi syksyllä 2022.

Pilotti toteutettiin syksyllä 2022.

Lähteet

- Eskola, J. & Lanki, T. (2019) Ilmastonmuutos vaikuttaa globaalisti terveyteen. Duodecim 2019; 135:321-3
- Hyvinvointityöryhmän ja kumppanuustiimien yhteinen hyvinvointityöpaja 22.2.2023
- Karvonen, S., Kestilä, L. & Saikkonen, P. (2022) Suomalaisten hyvinvointi 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kooste ympäristönsuojelun edistämissuunnitelman päivittämisen kyselyistä. (2022) Lempäälän kunta.
- Lempäälän kävelyn ja pyöräilyn asukaskysely (2022). Lempäälän kunta.
- Majlander, S., Kilpeläinen, K. & Tuunainen, S. (2022) Väestöryhmät, joiden tilanne heikkeni koronaepidemian aikana. Suomen kestävän kasvun ohjelma. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos – Työpöytä 61/2022.
- Move! -Fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä. Lempäälän tulosraportti. Tulokset syksy 2022.
- Puhti-raportti. 26.4.2023. Pirkanmaan hyvinvointialue & THL, Palvelujärjestelmän ulkopuolella kertyvä tieto hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisen käyttöön –hanke.
- Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2023.

